

TRANS2WORK Bilten br. 1 22. 4. 2016.

Pred vama je prvi bilten o projektu *Trans2work*. U ovom broju željeli bismo vas informisati o projektu „Tranzicija studenata s invaliditetom od visokog obrazovanja do tržišta rada u Srbiji, Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori“ (*School-to-Work Transition for Higher Education Students with Disabilities in Serbia, Bosnia & Herzegovina and Montenegro*), razlozima pokretanja projekta, učesnicima i projektnim aktivnostima.

Projekat *Trans2work* je podržan od strane Evropske komisije i sufinansiran je ERASMUS+ od 15. oktobra 2015. do 14. oktobra 2018.

Ideja iza projekta

Projekat *Trans2work* je osmišljen kao dopuna projekata (EQUI-ED) - „Jednak pristup za sve (EQUI-ED): Osnaživanje socijalne dimenzije u cilju jačanja evropskog prostora visokog obrazovanja“ u SR i „SINC@HE - Podrška i uključanje studenata s invaliditetom u institucije visokog obrazovanja u Crnoj Gori“ i EQOPP „Jednake mogućnosti za studente s posebnim potrebama u visokom obrazovanju“ u BiH. Ovi projekti su osmišljeni s ciljem poboljšanja jednakog pristupa, inkluzije i podrške potencijalnim i trenutnim studentima s invaliditetom na visokoškolskim ustanovama u Srbiji, Crnoj Gori i Bosni i Hercegovini. Imajući u vidu specifične ciljeve ova tri projekta, predloženi projekat se nadovezuje i zasnovan je na pretpostavkama da studenti s invaliditetom često imaju ograničen pristup i uspjeh unutar postsekundarnih i visokoobrazovnih programa koji za posljedicu imaju ograničenu mogućnost njihovog zapošljavanja. U tom smislu, *Trans2work* povezuje ishode prethodno spomenutih projekata i ide korak naprijed tako što priprema studente sa invaliditetom za potrebe tržišta rada nakon diplomiranja.

Sve tri partnerske zemlje su učinile mnogo za osobe s invaliditetom na zakonskom nivou– ratificirale UN Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom i usvojile zakone kao što je Zakon o sprečavanju diskriminacije osoba s invaliditetom, osiguravajući zakonski okvir za pravo na obrazovanje zapošljavanje osoba s invaliditetom. Skoro svi univerziteti u partnerskim zemljama imaju centre za razvoj karijere, dok oni koji ih nemaju mogu da budu uključeni kroz centre gore spomenutih projekata za vrijeme realizacije projekta *Trans2Work*. Udruženja osoba sa invaliditetom i službe za zapošljavanje u sve tri partnerske zemlje su aktivno uključene u pružanje podrške osobama s invaliditetom pri pronalasku odgovarajućeg posla i neke su zemlje, npr. Srbija, razvile programe za zapošljavanje osoba sa invaliditetom kao i specijalizovane servise kako za osobe sa invaliditetom tako i za poslodavce.

Iako postoji dobra osnova kao i neke dobro razvijene zajedničke strategije, postoji i puno razlika zbog kojih mobilnost između partnerskih zemalja nije laka i u mnogim situacijama provođenje tih politika je još uvijek neefikasno i praktički nepovezano. Pregled izveštaja i literature koja se bavi prelaskom sa visokog obrazovanja na tržište rada u sve tri partnerske zemlje je pokazao nedostatak istraživačkih rezultata i podataka. Opšte gledano, poslodavci su sumnjičavi u vezi sa zapošljavanjem osoba sa invaliditetom, jer brinu da li će osobe s invaliditetom moći obaviti svoje radne zadatke. Važan faktor za pozitivnu promjenu stava poslodavaca je nivo obrazovanja osoba s invaliditetom. Štaviše, prilično je otežano prikupljanje statističkih podataka kako bi se stvorila jasnija slika o osobama s invaliditetom na tržištu rada. Ovakva situacija je nastala zbog toga što partnerske zemlje ne realizuju redovna i usklađena istraživanja o zapošljavanju osoba s invaliditetom na

TRANS2WORK Bilten br. 1 22. 4. 2016.

visokoškolskom nivou. Usporedba situacije na nivou EU je dodatno usložnjena činjenicom da svaka partnerska zemlja ima sopstveni sistem definisanja populacije s invaliditetom.

Posljednjih desetak godina politike Evropske unije su bile usmjerene na povezivanje visokog obrazovanja u kontekstu savremenih i brzih društveno – ekonomskih transformacija, kao i pokretanju pitanja povezanosti visokog obrazovanja i svijeta rada na regionalnom, nacionalnom i lokalnom nivou. Povezivanje visokog obrazovanja i obuke sa zapošljavanjem je, takođe, problematično i u zemljama Evropske unije i stoga se nalazi visoko na političkim programima cijele Evrope.

Ko je sve uključen?

Projektni konzorcijum čine 23 partnera iz Evropske Unije, Srbije, Bosne i Hercegovine i Crne Gore. Koordinator na ovom projektu je Univerzitet Makedonija u Solunu (Grčka).

1. **Univerzitet Makedonija u Solunu (UOM)** je savremeni univerzitet sa brojnim istraživačkim aktivnostima i učešćem u mnogim nacionalnim i međunarodnim istraživačkim programima. Osnovna misija Univerziteta Makedonija je da pruži budućim profesionalcima, naročito nastavnicima, čitav dijapazon profesionalnih vještina za 21. vijek i dio je mnogih regionalnih, nacionalnih i međunarodnih projekata sa direktnim kontaktom sa donosiocima odluka na različitim nivoima. Na Odsjeku za obrazovne i socijalne politike su razvijene istraživačke aktivnosti u različitim naučnim oblastima koje su u direktnoj vezi sa predloženim projektom. Tim Univerziteta Makedonija nastupa kao veliki stručnjak u izradi taktilnih mapa, kao i u korištenju asistivne tehnologije – mapa kroz audio *touchpad* uređaje i pomagala za orijentaciju i mobilnost (O&M). Specijalističko znanje koje posjeduje tim u razvoju taktilnih simbola u kombinaciji sa stručnošću u primjeni taktilnih mapa se može vidjeti u njihovim brojnim publikacijama.
2. **NVO GNOSI ANAPTIXAKI** je nevladina, nepolitička i neprofitna državna agencija za razvoj osnovana 1997. godine u Solunu, Grčka. Vizija GNOSI ANAPTIXIAKI je stvaranje okruženja koje promovise socijalnu inkluziju, otvoreni dijalog i aktivno sudjelovanje u društvenim i političkim pitanjima, cjeloživotno učenje, ljudska prava i humanitarnu pomoć i razvoj, te izgradnju temeljnih odnosa s društvom, regionalnim i lokalnim vlastima, akterima i cjelokupnom akademskom zajednicom.
3. **Univerzitet u Mariboru, Fakultet za elektrotehniku, računarstvo i informatiku – (UM FER)**, je najveći fakultet Univerziteta u Mariboru, Slovenija, osnovan 1973. godine. UM FER je centralno tijelo za koordinaciju i savjetovanje na nivou Univerziteta na polju e-učenja u jednom otvorenom, fleksibilnom i saradničkom obrazovanju, a naročito za obrazovanje osoba s invaliditetom kroz korištenje informacijske i komunikacijske tehnologije.
4. **Univerzitet u Varšavi (UW)** je najveći i najbolji univerzitet u Poljskoj. Svake godine oko 51.500 osoba studira na Univerzitetu u Varšavi. Studentima se nudi veliki broj kurseva iz oblasti humanističkih, društvenih i prirodnih nauka, kao i mnogi interdisciplinarni kursevi koji

TRANS2WORK Bilten br. 1 22. 4. 2016.

kombiniraju znanje i vještine iz različitih oblasti. Univerzitet u Varšavi sistemski podržava studente s invaliditetom od 1996. godine.

5. **Dekra Akademie GmbH (DEKRA)** je jedan od vodećih privatnih obrazovnih ustanova u Njemačkoj sa 40 godina iskustva u stručnom obrazovanju i obuci (VET). Dio je DEKRA SE korporacije koja radi na globalnom nivou u području ispitivanja, kontrole i certifikacije s godišnjim obrtom sredstava više od 2,5 milijardi eura i 33.500 zaposlenih širom svijeta. Od 2014. godine DEKRA Akademie nudi puno obuka i usluga javnim i privatnim klijentima.
6. **Univerzitet u Kragujevcu (UNIKG)** je moderni obrazovni i istraživački centar koji obuhvata sve važne oblasti nastave i istraživanja. Trenutno je u njegovom sastavu 12 fakulteta raspoređenih u pet gradova Srbije sa oko 20 000 studenata i više od 1000 članova akademskog osoblja. Aktivnosti e-učenja i cjeloživotnog učenja su se znatno razvile na UNIKG u posljednjih nekoliko godina kroz različite državne i međunarodne projekte. UNIKG ulaže značajne napore u poboljšavanje kvaliteta tradicionalnog nastavnog procesa i učenja na daljinu. Univerzitetski centar za cjeloživotno učenje je osnovan u okviru TEMPUS projekta „Razvoj okvira cjeloživotnog učenja u Srbiji“ i misija mu je da promoviše istraživanja u obrazovnim i socijalnim politikama, a posebno u oblasti kontinuiranog obrazovanja, obrazovanja odraslih i pojedinaca s invaliditetom.
7. **Univerzitet u Novom Sadu (UNS)** je osnovan 1960. godine. Aktivnosti Univerziteta se realizuju kroz temeljna, primijenjena i razvojna istraživanja i nastavu u oblastima prirodnih, tehničkih, društvenih, humanističkih i medicinskih nauka, kao i umjetnosti. Filozofski fakultet je jedan od dva najstarija fakulteta na Univerzitetu u Novom Sadu. Ovaj fakultet je prepoznatljiva visokoškolska ustanova koja nudi 47 studijskih programa iz oblasti humanističkih i društvenih nauka na sva tri studijska nivoa (BA, MA i PhD). Većina studijskih programa je usmjerena na obrazovanje budućih nastavnika osnovnih i srednjih škola i gotovo svi odsjeci imaju studente s invaliditetom upisane na različite nivoe studija, što doprinosi stručnosti ove visokoobrazovne ustanove da razvija metodologiju pristupa studentima sa invaliditetom.
8. **Univerzitet Metropolitan u Beogradu (BMU)** je osnovan 2005. godine prvobitno kao Fakultet informacijskih tehnologija (FIT). Od samog početka, FIT/BMU nudi novi, moderni pristup visokom obrazovanju u Srbiji. Trenutno, BMU nudi 21 akademski program iz oblasti računarskih disciplina, upravljanja i dizajna na sva tri studijska nivoa (BS, MS i doktorske studije). BMU je već godinama posvećen dugogodišnjem poboljšanju svojih nastavnih i naučnih metoda kroz nacionalne i međunarodne projekte.
9. **Udruženje studenata s hendikepom (ASD)** je nevladina organizacija koja se bori za ostvarivanje i poštivanje ljudskih prava i izjednačavanje mogućnosti za mlade i studente s invaliditetom preko stvaranja uslova za inkluzivno formalno i neformalno obrazovanje i primjenu socijalnog modela. Glavni ciljevi ASD-a su stvaranje inkluzivnog društva jednakih mogućnosti za sve, podrška studentima s invaliditetom u visokom obrazovanju, podsticanje mladih s invaliditetom na samozastupanje. ASD osnažuje mlade osobe s invaliditetom kroz neformalne programe obrazovanja, stvara područje inkluzivne kulture i umjetnosti, promoviše antidiskriminaciju i ljudska prava, ima aktivnosti promocije i zastupanja,

TRANS2WORK Bilten br. 1 22. 4. 2016.

psihosocijalnu podršku i osnaživanje mladih osoba s invaliditetom, ohrabrujući inkluzivan omladinski aktivizam i aktivistički centar.

10. **Državna služba za zapošljavanje Srbije (NES)** je pravno lice sa statusom organizacije za obavezno socijalno osiguranje. NSZ je institucija koja obavlja poslove zapošljavanja, osiguranja za slučaj nezaposlenosti, ostvarivanja prava iz osiguranja za slučaj nezaposlenosti, drugih prava u skladu sa zakonom i vođenje evidencija u oblasti zapošljavanja. Nakon usvajanja Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba sa invaliditetom 2009. godine, u okviru NSZ je kao posebna organizaciona jedinica osnovan Centar za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom u Beogradu. To je bio početak procesa izgradnje institucionalnih kapaciteta i senzibilizacije zaposlenih u NSZ za pitanja od značaja za poboljšanje položaja osoba sa invaliditetom na tržištu rada.
11. **Poslovno udruženje „Unija Čačak 2000“** (UNION2000 Čačak) je nezavisno udruženje malih i srednjih privatnih preduzeća osnovano 2000. godine s namjerom da ujedini što više preduzeća radi postizanja zajedničkih ciljeva. Danas broji 235 aktivnih članova grupisanih u devet poslovnih područja u zavisnosti od primarne djelatnosti.
12. **Univerzitet Crne Gore (UCG)** je osnovan 1974. godine spajanjem Ekonomskog, Pravnog i Mašinskog fakulteta iz Titograda i dvije akademije: Pedagoške iz Nikšića i Više pomorske škole iz Kotora, te tri nezavisna naučna Instituta: Instituta za istoriju, Instituta za poljoprivredu i Instituta za biološka i medicinska istraživanja iz Titograda. Fakultet za pomorstvo u Kotoru je jedan od članova Univerziteta Crne Gore. Glavne aktivnosti Fakulteta su obrazovanje i osposobljavanje studenata i pomoraca upisanih na kurseve iz oblasti: nautičkih nauka, mašinstva, elektronike, informacijskih tehnologija, pomorskog menadžmenta i drugih srodnih polja.
13. **Univerzitet Donja Gorica (UDG)** je privatni, neprofitni univerzitet koji se nalazi u predgrađu Podgorice, glavnom gradu Crne Gore. Osnovan je u februaru 2010. godine uključivanjem pet postojećih fakulteta: međunarodne ekonomije, finansija i biznisa; prava; informacionih sistema i tehnologija; humanističkih studija i umjetnosti. UDG nudi kurseve na dodiplomskom i postdiplomskom nivou obrazovanja, uključujući i Bachelor, specijalističke, master i doktorske studije. Osnivači UDG su utemeljili ove fakultete kao komponente budućeg UDG-a. Težnja osnivača je promjena crnogorske kulture i priprema zemlje za pristupanje EU. Vizija se provodi preko inovativne filozofije obrazovanja koja naglašava intelektualni i lični razvoj kroz aktivno učenje.
14. **Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore (UMHCG)** je nevladina organizacija, registrovana 2001. godine i ona promovise ravnopravan položaj mladih s invaliditetom kroz aktivnosti i inicijative za uspostavljanje pravnog, obrazovnog, kulturnog i društvenog okvira koji to omogućava. Ona okuplja mlade sa svim vrstama invaliditeta (cross-disability pristup) kao i osobe bez invaliditeta spremne da učestvuju u aktivnostima budućeg suživota i inkluzije. UMHCG je član Svjetske unije osoba s invaliditetom, Evropske mreže za

TRANS2WORK Bilten br. 1 22. 4. 2016.

samostalni život, Evropske federacije pasa vodiča, Mreže mladih i studenata s invaliditetom Jugoistočne Evrope, Anna Lindt fondacije, Crnogorske mreže nevladinih organizacija "Saradnjom do cilja" i IRIS/regionalne mreže pružalaca usluga.

15. **Zavod za zapošljavanje Crne Gore (ZZZCG)** je organizovan kao javna služba sa svojstvom pravnog lica koja vrši svoje funkcije u skladu sa Zakonom o zapošljavanju i ostvarivanju prava nezaposlenosti po osnovu osiguranja i njenih ključnih dokumenata. Udio osoba s invaliditetom u ukupnom broju prijavljenih kod ZZZCG je 10%. Zavod kao institucija preduzima brojne akcije koje pridonose socijalnoj inkluziji osoba s invaliditetom, uključujući ih u aktivne programe i mjere politike zapošljavanja.
16. **Univerzitet u Sarajevu (UNSA)** je vodeći univerzitet u Bosni i Hercegovini i jedan od vodećih univerziteta u regionu. Od svog osnivanja, Univerzitet u Sarajevu je usmjeren prema međunarodnoj saradnji, izgradnji mostova između kultura i uspostavljanju partnerstva s univerzitetima iz cijelog svijeta. Obrazovni proces je organizovan u skladu s Bolonjskim principima. UNSA je univerzitet usmjeren ka međunarodnoj saradnji i njegova namjera je u potpunosti se integrisati u EHEA, čuvajući, pri tome, svoju akademsku tradiciju i akademsku kulturnu baštinu.
17. **Univerzitet u Istočnom Sarajevu (UES)** je autonomna, naučna, obrazovna i umjetnička ustanova koja se sastoji od petnaest fakulteta i dvije akademije. UIS je jako dislociran univerzitet, koji organizuje svoje nastavne procese u 10 različitih gradova. Filozofski fakultet obuhvata sedamnaest studijskih grupa na prvom ciklusu studija i jedanaest na drugom ciklusu studija. Glavni ciljevi Univerziteta i ureda u ovoj oblasti su: osiguranje studentima s posebnim potrebama da budu u ravnopravnom položaju s drugim studentima na Univerzitetu; prilagođavanje nastavnog procesa za studente s posebnim potrebama; rad na razvoju karijere, kompetencija i potpuno uključivanje ovih studenata u nastavni proces i rad na terenu; poboljšanje položaja studenata s posebnim potrebama kroz novi zakonodavni okvir i praksu; donošenje plana aktivnosti Univerziteta u cilju usklađivanja i boljeg funkcionisanja ureda za podršku studentima s posebnim potrebama; razvoj brošura i smjernica za akademsko i neakademsko osoblje i studente; obrazovanje akademskog, administrativnog osoblja i studenata.
18. **Univerzitet u Banjoj Luci (UBL)** je osnovan 1975. godine i drugi je po veličini u BiH s više od 16.000 studenata. UBL ima 55 licenciranih studijskih programa i u potpunosti je posvećen ideji istraživačkog područja bez granica i razmjene znanja u Evropi. Osoblje UBL je učestvovalo u više od 80 Tempus projekata, nekoliko FP6 i FP7 projekata.
19. **Humanitarian Organization Partner (HO Partner)** je osnovana 2001.godine i bavi se pitanjima osoba s invaliditetom u zdravstvenoj i socijalnoj zaštiti i obrazovanju. Vode je osobe sa invaliditetom kroz Skupštinski i Upravni odbor. Mnogi projekti koje je ova organizacija provela su bili usmjereni na poboljšanje položaja i stvaranja boljeg okruženja bez prepreka u obrazovanju, zdravlju i sistemu socijalne zaštite i zapošljavanja, te na

TRANS2WORK Bilten br. 1 22. 4. 2016.

zapošljivost kao krajnji cilj koji će finalizirati ciklus preduslova za samostalan život osoba s invaliditetom.

20. Od 2004. godine Profil Management Consulting d.o.o. (Profil MC d.o.o.) je izvršna agencija za pretraživanje s ciljem pronalaženja pravog rukovodstva kroz identifikaciju, procjenu i zapošljavanja najtalentovanijih poslovnih lidera. Danas je ova kompanija osnovni izvor liderskih i savjetodavnih usluga za talente. Njihovi klijenti se kreću od perspektivnih kompanija u nastajanju do najvećih svjetskih korporacija. Oni rade na najvećim liderskim nivoima s ciljem kreiranja opipljivog i trajnog poslovnog uticaja. Kao agenciji stručnjaka, organizacije joj povjeravaju izbor talentovanih vodstvenih kadrova, što je odgovornost koju svakodnevno prihvataju koristeći strast prema poslu, ekspertizu, integritet i mjerljive rezultate.
21. **Procom doo** je osnovana 1997. godine u Gračanici u Bosni i Hercegovini kao kompanija usmjerena u oblasti informacijskih tehnologija. Fokus kompanije su usluge systemske integracije, obrazovanja i podrške kupcima.
22. **Balkanska mreža za obrazovanje na daljinu (BADEN)** je udruženje obrazovnih i istraživačkih institucija i pojedinaca nastalo radi ispunjavanja ciljeva iz oblasti e-učenja i obrazovanja na daljinu, te obrazovnih tehnologija širom Balkana. Glavne aktivnosti Baden mreže sadržavaju unapređenje i promocija kvaliteta e-učenja i obrazovanja na daljinu, unapređenje regionalne i međunarodne saradnje, povećanje pedagoškog i tehničkog znanja i vještina vezanih za e-učenje i obrazovanja na daljinu, jačanje obrazovne i društvene spremnosti za uspješnu implementaciju e-učenja i obrazovanja na daljinu, poticanje i njegovanje istraživačkog duha za dalji razvoj e-učenja i obrazovanja na daljinu, podizanje javne svijesti o važnosti e-učenja i obrazovanja na daljinu u svim oblicima formalnog i neformalnog obrazovanja.
23. **Visoka škola računarstva i poslovnih komunikacija eMPIRICA**, Brčko Distrikt, Bosna i Hercegovina, je osnovana od strane Fondacije za lokalne poslovne inicijative Brčko distrikta BiH i Visoke škole za poslovne studije iz Ljubljane, Slovenija 2012. godine. eMPIRICA organizuje prvi ciklus studija za dva studijska programa: Informatički inženjering i Poslovna informatika. Oba programa traju 3 godine (180 ECTS). Nastava se izvodi na dva načina: redovni studij i **učenje na daljinu**. Poslovna informatika je transnacionalni studijski program, gdje studenti po diplomiranju dobijaju dvojnu diplomu BH i diplomu partnera - Visoke škole za poslovne studije iz Ljubljane. Studij informatičkog inženjeringa ima integriranu Cisco akademiju, tako da studenti dobiju Cisco certifikat.

Svrha i ciljevi projekta

European Commission Tempus Project:

Project Nr 561847 – KA2 - CBHE

This project has been funded with support from the European Commission.

This publication [communication] reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

● **Project coordinator:**
University of Macedonia

Project contact person:

Lefkothea Kartasidou, Assistant Professor

lefka@uom.edu.gr www.trans2work.eu

TRANS2WORK Bilten br. 1 22. 4. 2016.

Svrha projekta je unaprijediti kvalitet i relevantnost procesa tranzicije od visokoškolske ustanove do tržišta rada studenata s invaliditetom u Srbiji, Crnoj Gori i Bosni i Hercegovini. Glavni ciljevi su: a) pripremiti i unaprijediti visokoobrazovne institucije u pogledu pružanja podrške studentima s invaliditetom u procesu tranzicije od visokoškolske ustanove do tržišta rada praćenjem standarda i politika Evropske Unije; b) povezati visoko obrazovanje s radnim okruženjem koje je prilagođeno osobama s invaliditetom; c) prilagoditi tranzicijske mogućnosti i vještine s praksama i politikama Evropske Unije; d) pripremiti poslodavce da bolje razumiju potrebe zaposlenih osoba s invaliditetom u cilju kreiranja i ponude novih radnih mjesta za ove osobe.

Posebni ciljevi projekta su:

- identifikovati i analizirati potrebe poslodavaca i studenata s invaliditetom
- kreirati *web tool* koji će pomoći: a) poslodavcima da identifikuju osobe za specifična radna mjesta i koji će biti dizajniran kako bi zadovoljio specifične zahtjeve poslodavaca i b) studentima s invaliditetom da identifikuju svoja interesovanja i obrazovne potrebe;
- izraditi portal koji će povezivati poslodavce, osobe s invaliditetom i osobe koje će biti odgovorne za razvijanje obrazovnih programa za osobe s invaliditetom na razini svake partnerske zemlje;
- informisati zainteresovane strane o postojanju i mogućnostima korištenja ove platforme putem seminara, radionica, informativnih brošura i/ili elektronskog materijala
- obučiti: a) nastavni kadar, b) poslodavce i c) studente s invaliditetom da upravljaju svojom karijerom.
- ojačati ulogu karijernih centara i definisati ulogu mentora;
- informisati poslodavce o prednostima zapošljavanja osoba s invaliditetom;
- povećati svijest i motivisati poslodavce za sudjelovanje u procesu tranzicije studenata s invaliditetom ka tržištu rada i povećati broj zaposlenih visokoobrazovanih studenata s invaliditetom.

Evropska dodatna vrijednost

Projekat se oslanja na evropsku saradnju i demonstrira snagu evropske dodatne vrijednosti kroz povezivanje multidisciplinarnih vještina iz različitih EU zemalja. Osim toga, rezultati projekta će imati međunarodni uticaj i doprinijeti poboljšanju obrazovanja studenata s invaliditetom, kroz njihovu pripremu za ulazak u svijet rada.

Partnerstvo s EU univerzitetima i privatnim sektorom, koji su kompetentni u polju cjeloživotnog učenja, obuke, inkluzivnog obrazovanja, i usluge studentskih organizacija u procesu inkluzije i tranzicije će omogućiti tranziciju i prilagođavanje praksi visokoškolskih ustanova u srpskom, crnogorskom i bosanskohercegovačkom okruženju. Prijedlog projekta se u potpunosti odnosi na

TRANS2WORK Bilten br. 1 22. 4. 2016.

regionalne prioritete *Joint Projects* u Srbiji, Crnoj Gori i Bosni i Hercegovini, a posebno sa prioritetom „Razvijanja sektora visokog obrazovanja u društvu u cjelini, saradnja univerziteta sa preduzećima, poduzetništvo i zapošljivost diplomiranih studenata“. Osim toga, politike EU kroz Erasmus+ program se fokusiraju na povezivanje visokog obrazovanja s tržištem rada, posebno zbog društveno-ekonomske situacije širom Evrope. Politička agenda u Evropi se fokusira na kompetencije koje diplomirani studenti trebaju posjedovati kako bi se uključili u tržište rada. Ovo je pitanje od velike važnosti za ranjive grupe, kao što su osobe s invaliditetom, koje se, iako uključene u visoko obrazovanje, i dalje suočavaju s određenim poteškoćama nakon diplomiranja. Prijedlog je utemeljen na dobrim EU praksama koje su istražene (<http://www3.ul.ie/careers/inclusion/>), kao i poznatom mehanizmu pretrage www.indeed.com. Prenos znanja i iskustava EU partnera u stručnom usavršavanju, obrazovanju i uključivanju studenata s invaliditetom je najvažniji kada se kombinuje s idejom «*special mobility strand*». Visokoškolske ustanove će imati priliku da se upoznaju s *Erasmus+ Mobility* i poštivanjem svih smjernica i pravila koje se tiču mobilnosti.

Aktivnosti

Projekt je podijeljen u 6 faza: Priprema, Izrada, Plan kvalitete, Diseminacija, Eksploatacija i održivost, Upravljanje u skladu sa smjericama poziva. Sve identifikovane projektne aktivnosti u okviru tih faza su podijeljene u odgovarajuće radne pakete (Work packages-WPs). Cilj pripreme faze je: (a) istraživanje na uzorku poslodavaca u svim zemljama učesnicama, kako bi se identifikovale potrebe poslodavaca i poželjne kvalifikacije i (b) istraživanje na uzorku osoba s invaliditetom u partnerskim zemljama radi utvrđivanja obrazovnih potreba osoba s invaliditetom. WP1 je osnova za razvoj WP2, unutar kojeg će se na osnovu rezultata istraživanja kreirati alat koji će: (a) pomoći poslodavcima identifikovati osobe za radna mjesta, uzimajući u obzir specifične zahtjeve poslodavaca i (b) pomoći osobama s invaliditetom da prepoznaju svoje interese i obrazovne potrebe. Osim toga, radni paketi unutar faze Razvoj prate tri ključne komponente koje su bitne za razvoj procesa tranzicije: (a) povezivanje visokog obrazovanja i tržišta rada (WP2, WP4, WP5); (b) učenje bazirano na radu (WP3, WP4, WP5); (c) učenje bazirano na visokom obrazovanju (WP3, WP4, WP5).

Glavni elementi projekta su:

1. Utvrđivanje potreba poslodavaca u smislu kvalifikacije radne snage.
2. Prepoznavanje obrazovnih potreba osoba s invaliditetom.
3. Prepoznavanje nedostataka postojećih programa.
4. Osmišljavanje programa koji odgovaraju gore pomenutim potrebama poslodavaca i osoba s invaliditetom.
5. Promovisanje mobilnosti radne snage osoba s invaliditetom između zemalja učesnica.
6. Podizanje svijesti poslodavaca u pogledu prednosti zapošljavanja osoba s invaliditetom.

TRANS2WORK Bilten br. 1 22. 4. 2016.

Osim toga, dio projekta će biti posvećen kreiranju web stranice i naglasak će biti na karijernim potrebama osoba s invaliditetom. Web stranica će sadržavati stranice za poslodavce, sa temama o angažovanju, zapošljavanju i zadržavanju studenata i diplomiranih studenata s invaliditetom. Dizajn web stranice će odražavati specifične potrebe osoba s invaliditetom, tako što će određene audio i vizuelne funkcije podržavati tekst.

Prvi koraci...

Uvodni sastanak u Beogradu: uvodni sastanak je održan u Beogradu (Srbija) oktobra 2015. godine u prostorijama Metropolitan univerziteta. To je bila vrlo dobra prilika za međusobno upoznavanje i koordinisanje cjelokupnog rada kojeg treba uraditi tokom prve godine projekta.

WP1: Cilj Radnog paketa 1 (WP1 - najnovije stanje stvari) je stvaranje istraživačke osnove za realizaciju ostalih radnih paketa iz projekta sagledavajući i analizirajući postojeće prakse u EU i principa koji se odnose na tranziciju studenata s invaliditetom. WP1 će, takođe, identifikovati mogućnosti i ograničenja budućih aktivnosti u ovoj oblasti. Cilj WP1 je kreiranje dobre osnove koja će omogućiti da se projekat i implementira: sveobuhvatna analiza trenutnih politika koje se odnose na tranziciju studenata s invaliditetom od visokoškolskog obrazovanja do tržišta rada.

U cilju postizanja ovog cilja, od 14. oktobra 2015. do sada su sprovedene sljedeće aktivnosti:

- Identifikacija i prikupljanje relevantnih dokumenata politika na nivou EU koji se odnose na tranziciju studenata s invaliditetom (ciljevi, mape puta, planirane akcije, inicijative, itd.).
- Identifikacija i prikupljanje relevantnih dokumenata državnih politika u partnerskim zemljama koje se odnose na tranziciju studenata s invaliditetom.

Online upitnici su osnovni alat koji je korišten za identifikaciju potreba studenata s invaliditetom, zaposlenih osoba s invaliditetom i poslodavaca. Tri partnerske zemlje su razvile sopstvene online upitnike i proces prikupljanja podataka je krenuo početkom marta. Podaci će se iskoristiti za statističke analize i benchmarking među partnerskim zemljama i EU.

Glavni učinci WP1 su tri rezultata: Rez 1.1 – utvrditi i analizirati potrebe poslodavaca, Rez 1.2 – utvrditi i analizirati obrazovne potrebe studenata s invaliditetom i Rez 1.3 –Benchmarking tranzicije i politike zapošljavanja. Cilj Rezultata 1.1 je mapiranje potreba poslodavaca u pogledu tranzicije studenata s invaliditetom od visokoškolske ustanove do tržišta rada. Fokus je usmjeren na: (a) utvrđivanje potrebe poslodavaca za podršku osobama s invaliditetom i (b) prepoznavanje specifičnih znanja i vještina koje poslodavci smatraju da osobe s invaliditetom trebaju posjedovati kako bi bili zapošljiviji. Naglasak je, takođe, postavljen na tehničku pomoć koju poslodavci trebaju kako bi dizajnirali komponente učenja zasnovane na radu i savjetovanju.

TRANS2WORK Bilten br. 1 22. 4. 2016.

Drugi očekivani rezultat, Rez 1.2 odnosi se na mapiranje potreba osoba s invaliditetom u vezi s tranzicijom sa visokoškolske ustanove na tržište rada. Fokus je na: (a) identifikaciji potreba za dodatnim usavršavanjem u ključnim akademskim i stručnim vještinama i (b) identifikacija specifičnih znanja i vještina kako bi osobe s invaliditetom bile zapošljivije i kako bi se omogućilo sticanje znanja i vještina tokom studija. Sve visokoškolske partnerske ustanove su ispitale potrebe osoba s invaliditetom i omogućile analizu u cilju podrške studentima s invaliditetom u procesu tranzicije.

Prva dva rezultata su pripremljena u radnoj verziji i poslata svim partnerima za dodatne prijedloge i komentare. Treći očekivani rezultat je u fazi pripreme.

Prvi koraci u oblikovanju Rez 1.3 - Benchmarking tranzicije i politike zapošljavanja su izvedeni i o njima se raspravljalo na solunskom sastanku. Cilj ovog Rezultata je uporediti primjenjene politike tranzicije i zapošljavanja visokoobrazovanih studenata s invaliditetom na evropskom i međunarodnom nivou s odgovarajućim politikama partnerskih zemlja u skladu s potrebama analiza iznesenih u Rez 1.1 i 1.2. Glavna svrha benchmarkinga je procjena inicijativa na regionalnom, državnom i međunarodnom nivou koje bi se mogle usvojiti u partnerskim zemljama kako bi se olakšala tranzicija studenata s invaliditetom od visokoškolskog obrazovanja do tržišta rada.

Sastanak o WP1 - kraj marta 2016. Sastanak je održan u prostorijama Univerziteta Makedonija. Cilj je bio razgovarati o procedurama, proizvodima, koracima i aktivnostima koje treba poduzeti, kao i o ugovornim i finansijskim propisima koji su povezani sa stvarnim troškovima (npr. oprema).

TRANS2WORK Bilten br. 1 22. 4. 2016.

Konzorcij Trans2Work

Br.	Naziv partnera	Logo
1	Makedonski univerzitet (UOM) – Koordinator na projektu	
2	Gnosi Anaptixiaki NGO (Gnosi)	
3	Univerzitet u Mariboru, Fakultet za elektrotehniku, računarsvo i informatiku (UM FERi)	
4	Univerzitet u Varšavi (UW)	
	DEKRA Akademie GmbH (DEKRA)	
6	Univerzitet u Kragujevcu (UNIKG)	
7	Univerzitet u Novom Sadu (UNS)	

TRANS2WORK Bilten br. 1 22. 4. 2016.

8	Univerzitet Metropolitan u Beogradu (BMU)	
9	Association of Students with Disabilities in Serbia (ASD)	
10	National Employment Service of Serbia (NES)	
11	Business Association "Unija Čačak 2000" (UNION 2000 Cacak)	
12	University of Montenegro, Faculty for Maritime Studies (UoM)	
13	University of Donja Gorica (UDG)	
14	Association of Youth with Disabilities of Montenegro (AYDM)	

TRANS2WORK Bilten br. 1 22. 4. 2016.

15	EMPLOYMENT AGENCY OF MONTENEGRO (EAM)	
16	University of Sarajevo (UNSA)	
17	University of East Sarajevo (UES)	
18	University of Banja Luka (UBL)	
19	Humanitarian Organization Partner (HO partner)	
20	Profil Management Consulting d.o.o (Profil MC d.o.o.)	
21	“PROCOM” d.o.o. za usluge, trgovinu i proizvodnju Gracanica (PROCOM Ltd.)	

TRANS2WORK Bilten br. 1 22. 4. 2016.

22	Balkan Distance Education Network (BADEN)	
23	College of Computer Science and Business Communication eMPIRICA (eMPIRICA)	

Project
Coordinator

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Erasmus+ KA2

Capacity Building in Higher Education

Project duration:

15th October 2015-14th October 2018

Project contact person:

Lefkothea Kartasidou,

Associate Professor

Department of Educational and Social Policy

156, Egnatiastr.

GR-54006 Thessaloniki

Project email: 561847.trans2work@gmail.com

*The European Commission support for the
production of this publication does not
constitute an endorsement of the contents*

Project website: www.trans2work.eu

*which reflects the views only of the authors, and the Commission
cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.*